

Consell General de les Valls

Acta Núm. 11/1990

Sessió Extraordinària del dia 18 de juny de 1990.

El dia divuit de juny de mil nou-cents noranta, dilluns, es reuneix a Casa de la Vall el M.I. Consell General de les Valls, en Sessió Extraordinària convocada d'acord amb allò que estableix el Reglament de l'Assemblea, i amb l'ordre del dia següent:

Punt únic:

Situació actual del procés de reforma i perspectives. Condicions d'exercici dels drets de la persona. Propostes d'Acord.

Sota la presidència del M.I. Sr. Josep Casal Puigcernal, Sub-Síndic General, assisteixen els membres següents:

Per Canillo	Els MM.II. Srs. Climent Palmitjavila Torres, Antoni Casal Mandicó, Jordi Font Cabanes i Miquel Casal Casal.
Per Encamp	Els MM.II. Srs. Roc Rossell Dolcet, Isidre Torres Pons i Enric Pujal Areny.
Per Ordino	Els MM.II. Srs. Joan Naudi Ambatlle, Enric Dolsa Font, Joan Martínez Benazet i Josep Maria Armengol Adellach.
Per La Massana	Els MM.II. Srs. Francesc Grau Esplandiú, Josep Garrallà Rossell, Josep M ^a Rossell Pons i Xavier Montané Esplandiú.
Per Andorra la Vella	Els MM.II. Srs. Jordi Farràs Forné, Antoni Armengol Vila, Robert Cassany Vila i Josep Anton Ribes Roca.
Per Sant Julià de Lòria	Els MM.II. Srs. Joan Jordi Areny, Josep Cases Baró, Albert Pintat Santolaria i Joan Obiols Camillo.
Per Escaldes-Engordany	Els MM.II. Srs. Miquel Aleix Areny, Marcel·lí Albós Riba, Ramon Canut Bové i Xavier Espot Miró.

El M.I. Sr. Jordi Mas Torres de la Parròquia d'Encamp ha excusat la seva absència.

Assisteix també el M.I. Sr. Oscar Ribas Reig, Cap de Govern, i els MM.II. Srs. Jaume Bartumeu Cassany, Guillem Benazet Riba, Joan Santamaria Tarré, Candid Naudi Mora i Antoni Armengol Aleix, Consellers Executius.

A les quatre i cinc minuts de la tarda el M.I. Sr. Sub-Síndic General declara oberta la sessió.

Immediatament, cedeix la paraula als MM.II. Srs. Consellers Generals que han sol·licitat la convocatòria d'aquesta sessió.

Intervé, en primer lloc, el M.I. Sr. Josep Cases, que sol·licita la lectura d'una lletra que el M.I. Sr. Jordi Mas ha adreçat a la Sindicatura, motivant la seva absència en la sessió d'avui.

El M.I. Sr. Climent Palmitjavila demana que consti en acta la manifestació següent:

“En nom dels Consellers de la Majoria ens reafirmem en l'exposició de motius del dia 8 de juny, i procedirem en el moment escaient a fer una Proposta d'Acord, en el sentit d'obrir el procés constituent que permeti dotar Andorra d'una constitució escrita.”

El M.I. Sr. Roc Rossell indica que desitjaria intervenir una volta que l'Assemblea hagi conegut el contingut de la lletra del M.I. Sr. Jordi Mas.

Es dóna lectura, doncs, a aquest document (Reg. Núm. 231-A del 12-06-90) datat a Encamp el 12 de juny de 1990 que, reproduït a la lletra, diu:

“M.I. Sr. Josep Casal i Puigcernal

“Sub-Síndic General

“Casa de la Vall.

“Molt Il·lustre Senyor:

“Com a signatari d'una demanda per a la celebració d'un Consell Extraordinari sobre el tema de la reforma, que V^a M.I. Sria. ha tingut a bé convocar per al proper dia 18 de juny, a les 16.00 hores, lamento comunicar-li que no podré assistir a la dita sessió per trobar-me absent d'Andorra en aquella data.

“Com Vostè ja sap, havia ajornat el meu viatge d'acord amb les dates, que en principi, tenia la intenció de celebrar el dit Consell, i ara m'és impossible sostreure'm als compromisos contrets.

“Igualment no podré assistir a la sessió convocada per carta de data 8 de juny de 1990, de Continuació de la Sessió Tradicional de Sancogesma.

“He de lamentar, M.I. Sr. Sub-Síndic, a la vista d'aquesta convocatòria, que no s'hagi intentat una conciliació prèvia, tal com havíem comentat, i s'empri la via reglamentària, que marcarà més unes postures divergents. Crec que aquesta situació ens portarà a uns enfrontaments que no solament debilitaran les institucions internes, sinó que perjudicaran la bona imatge i solidesa d'Andorra.

“Desitjo, pel bé del País, que es pugui trobar la solució de consens, que permetrà sortir de “l'impasse” en què ens trobem.

“Aprofito aquesta avinentesa per a testimoniar-li la meua més distingida consideració.

Jordi Mas Torres
Conseller General
de la Parròquia d'Encamp”

Acte seguit, el M.I. Sr. Roc Rossell Dolcet reprèn la seva exposició i, adreçant-se al M.I. Sr. Sub-Síndic General, manifesta que semblen córrer uns temps en què es pot arribar a confondre la metodologia amb la meteorologia, i afegeix que explicarà el sentit dels seus mots. Ultimament —diu— vostès saben que la meteorologia està bastant revolucionada, almenys pel que fa referència al Principat, i això potser és propici perquè la demagògia gratuïta que s'està fent últimament tingui la seva raó d'ésser; demagògia de dos tipus: en el sentit que hi ha una demagògia brutal, tercermundista, com parlar de caciquisme, oligarquia, etc., i després hi ha una demagògia una mica més fina, però desgraciadament sense contingut, quan des dels escons d'aquesta Cambra se'ns acusa d'ésser antidemocràtics, de bloquejar el sistema parlamentari etc., que seran paraules i continguts que d'alguna manera, en el seu moment, les persones que les pronuncien d'una forma, que jo penso, i no voldria mal interpretar, gratuïta, les hauran de justificar de cara als electors propis, i als Andorrans en definitiva. Dic això —afegeix— perquè potser abans d'entrar en el debat d'aquest Consell, que com Vostè sap molt bé, ja fa molts dies que s'ha demanat, concretament des del dos de març, justificar-lo i aclarir conceptes perquè tothom tingui les idees bastant clares, perquè penso que no és afany de protagonisme, també paraules mantes vegades escoltades dins d'aquesta sala, i altres potser que poden ferir més als Consellers que d'una manera constructiva i responsable volen exercir la seva posició que democràticament ens ha tocat, perquè m'imagino que desitjaríem que fos una altra. Però, evidentment, respectuosos amb el principi de democràcia, volem ésser constructius a la vegada que crítics. Faré una mica d'història —continua dient— i no em voldria allargar massa, per clarificar una sèrie de punts que, com he dit fa un moment, han estat tergiversats, manipulats, de cara al públic en general i als andorrans en particular. Aquest Consell Extraordinari, es va demanar per un fet que considerem deplorable, o almenys ho considera la Minoria, no sé si amb raó o sense, pel fet de que es produís, d'una forma diguem de fet, la constitució del S.A.T. En aquell moment, els Consellers de la Minoria, dintre de la Permanent, vam demanar que, igual que havia fet el Govern, es manifestés d'alguna manera l'opinió d'aquesta Cambra sobre el fet, i que no ens trobéssim després en una qüestió de fet, com realment s'ha passat. Se'ns va bloquejar, se'ns va dir de que amb la declaració que havia fet el Govern en aquell moment era més que suficient, i que evidentment no se'n volia fer cap més. Evidentment, com que el caos reglamentari no ens permetia fer res més que demanar el Consell Extraordinari vam utilitzar aquest reglament per demanar el Consell Extraordinari. Després, a això se li ha volgut donar lectures diferents, i interpretacions diferents. Però de fet, la iniciativa del Consell Extraordinari neix per la manca de voluntat dels Consellers de la Majoria d'afrontar un problema que considero que la societat andorrana li preocupa, li segueix preocupant, i no es va donar cap resposta, apart de la resposta que va donar el Govern. Una vegada més —diu— es produeix un fet que lamentem, és la vida real del país per un cantó, amb les seves opinions i inquietuds, i la vida d'aquesta Cambra legislativa que, pensàvem que s'havia començat un procés nou, un Consell fort, en termes de la Majoria Parlamentària, i realment un Consell que interpretés el sentit i la vida social del Principat, cosa que no es va produir. El fet aquest, llavors, ens porta a demanar el Consell, com he dit abans, i desgraciadament Sr. Síndic, i això és una cosa que li correspon a Vostè, Vostè va donar llargues a l'assumpte. Ha intentat d'explicar perquè aquest Consell Extraordinari no s'havia convocat abans de la data d'avui. Paraules que evidentment a mi no em convencen i que, de fet, l'únic que han portat és l'enrenou que, desgraciadament, tots patim en aquest moment, és a dir: Sap molt bé de que s'ha ajornat el Consell de Sancogesma del divendres passat, avui, en aquest matí, no s'ha pogut fer Consell. I també voldria aclarir —afegeix— abans d'entrar en el debat de fons, que hi ha una paraula que es manipula, des del punt de vista ideològic, i des del punt de vista d'intoxicació general,

que és el problema de la concertació; concertació que si no recordem malament, la concertació la va llençar la Minoria molt poc després de la constitució de la nova legislatura. No s'ha aconseguit la concertació perquè certes persones, evidentment m'imagino que són els clarividents de la Majoria, han interpretat de que l'afany de protagonisme d'uns certs personatges de la Minoria fes que no fos possible la concertació. Si la concertació no s'ha produït, ha de quedar ben clar a aquesta Cambra i a la gent en general, ha sigut per manca de voluntat de la Majoria, i això podem testificar-ho amb la data, no la recordo en aquest moment, de la reunió de la Permanent. Dic això —exposa— perquè diguem la veritat d'una vegada, i posem les coses al seu punt. A mi, personalment, em preocupa molt la via que s'ha endegat de cara a les institucions, no de cara a les persones que formem part del Consell, perquè evidentment les persones que formem part d'aquesta Cambra som persones de que per l'evolució del temps avui hi som i demà no hi som, però sí que em preocupa l'estabilitat de la institució del Consell General, i després inclús d'haver sentit el Sr. Cap de Govern, i altres membres de la Majoria, que volen que aquesta Cambra en el futur sigui el Parlament del País. Senyors: mala imatge estem donant a l'inici d'un canvi d'institucions, o d'un canvi amb profunditat de les institucions. Dic això —indica— perquè em sembla previ, abans d'entrar en el debat, de clarificar que no ha sigut una qüestió de protagonisme de cap persona de la Minoria, sinó ha sigut la manca de voluntat de la Majoria del Consell General d'abordar aquests temes.

El M.I. Sr. Sub-Síndic General respon a la intervenció precedent, indicant que per part de la Sindicatura no ha existit ni bloqueig, ni manipulació. I afegeix que ja ha explicat a l'Assemblea els motius que han portat a fixar la data del Consell Extraordinari en el dia 18 de juny, data d'avui. Aquest Consell —diu— inclús fou pactat amb dos Consellers de la Minoria, i un d'aquests fou el Sr. Roc Rossell, quan es convingué que la sessió tingués lloc la primera quinzena de juny o, de no ésser possible, el 18 o 20 del mateix mes. Per això, Sr. Roc Rossell —afegeix—, ja sabia que el Sr. Jordi Mas marxava de viatge. La Sessió del Consell General ha estat convocada, doncs, perquè els Consellers signataris de la demanda tinguessin temps suficient per absentar-se del Principat i assistir-hi. En conseqüència —indica— no s'ha pogut celebrar anteriorment per manca de temps, degut als diversos desplaçaments a l'exterior de membres de l'Assemblea i del Cap de Govern.

El M.I. Sr. Roc Rossell replica en els termes següents: Aquestes explicacions —diu— ens les ha donat varies vegades, i ja li dic que a mi no em convencen en absolut. I li he de dir algo nou que s'ha produït avui Sr. Sub-Síndic, que li he dit a l'antesala del Consell General. És a dir: Per la meua part, em poso jo en primera persona, sap que fins a aquest moment se l'havia considerat el Síndic del Consell General, no el Síndic de la Majoria. La seva actitud d'aquest matí, Sr. Sub-Síndic, en presenciar, i no sé si ha presidit, o no ha presidit, la reunió d'entesa Majoria-Minoria, ens demostra ben clar, almenys a mi en particular, que a partir d'aquest moment Sr. Sub-Síndic, si d'alguna manera no ens demana unes certes excuses, Vostè serà considerat com el Síndic de la Majoria, no el Síndic de la Minoria.

El M.I. Sr. Sub-Síndic General exposa que aquests mots són fidel reflex d'una interpretació molt personal de la qüestió; d'una manera d'interpretar les coses. En aquest sentit, exposa que aquest mateix matí també ha estat reunit amb la Minoria, i que ha estat el Sub-Síndic el primer que ha cercat el diàleg, per parlar després amb els demés.

El M.I. Sr. Joan Jordi manifesta que el Sr. Conseller Major de Canillo, en obrir el debat, ha fet referència a una constància en acta que féu en una sessió de Consell anterior, respecte a la qual lamenta no disposar-ne de cap exemplar. I pregunta si aquesta manifestació és la

mateixa que ha estat recollida a la premsa. Finalment, opina que no es pot iniciar el debat amb una constància en acta que, per a ell personalment, no existeix.

El M.I. Sr. Sub-Síndic General exposa que quan se li hagi tramès el Projecte d'Acta de la sessió que ha estat objecte de referència, el Conseller General en disposarà d'una transcripció literal.

El M.I. Sr. Josep Cases manifesta no desitjar reincidir en l'exposició que, de forma encertada, ha formulat el M.I. Sr. Roc Rossell, però desitjaria remarcar que ell personalment va proposar davant d'aquesta Cambra, a mig març de l'any 1990, d'incloure a l'ordre del dia de la sessió un debat sobre el tema dels drets de la persona, i sobre el tema dels sindicats que, en aquells moments, eren d'actualitat, i coincidia amb una declaració que havia realitzat el Govern. En la seva opinió, el Consell General tenia, i té, l'obligació de pronunciar-s'hi. També indica que, en parlar dels drets de la persona, vol englobar-los tots, no només el que sembla preocupar avui dia a tothom, com és el dret d'associació. En aquest sentit, considera que els articles 20 i 21 de la Declaració dels Drets de l'Home de les Nacions Unides, és a dir: el dret d'associació (Article 20) i el dret dels pobles de regir-se per si mateixos (article 21), en el que s'estableix que únicament són vàlides les disposicions legals avalades per les persones elegides democràticament, en virtut del sufragi popular. Finalment, reprèn la seva exposició inicial, tot indicant que des de la data en què formulà la seva demanda, fins al 2 d'abril en què s'adreçà la demanda de convocatòria del Consell Extraordinari, el M.I. Sr. Sub-Síndic General tenia l'oportunitat d'incloure a l'ordre del dia del Consell aquests temes, però malauradament aquesta possibilitat es desaprofita. Així mateix, exposa que han tingut que transcórrer els mesos d'abril, maig, i mig juny, perquè es convoqués la sessió de Consell sol·licitada, quan hi havia temps suficient per haver-ho fet amb anterioritat, i tant la qüestió dels drets humans com el dret d'associació eren de plena actualitat en aquell moment.

El M.I. Sr. Sub-Síndic General manifesta que Sindicatura no és responsable d'allò que se li intenta imputar. I recorda que quan es féu referència a la convocatòria d'un Consell Extraordinari en el si de la Comissió Permanent, ell sol·licità expressament que es retirés la demanda, tot oferint d'incloure la qüestió desitjada en la sessió de Consell més immediata. Però aquesta proposta —diu—, com altres, no fou acceptada.

El M.I. Sr. Josep Cases remarca que una de les atribucions que el Reglament del Consell atorga a la Sindicatura, és la possibilitat de convocar el Consell General i fixar-ne l'ordre del dia sense necessitat de consultar ni a la Permanent ni a ningú.

El M.I. Sr. Francesc Grau, que respon a les afirmacions inicials del M.I. Sr. Roc Rossell, diu que d'actes demagògics no se n'ha produït, per bé que sembla possible que algú hagi volgut tergiversar la realitat dels fets. Per això, demana al Sr. Roc Rossell que vulgui precisar allò que entén per demagògia, i quins actes demagògics s'han fet en el seu cas. Tanmateix, desitja fer palès la manca de voluntat per arribar a una situació de consens, i això —diu— el Sr. Roc Rossell no ho pot negar. Precisament, —afegeix— aquest matí la Comissió Permanent s'ha reunit per examinar una proposta de concertació que ha quedat rebutjada, la qual cosa ho considera greu per tot allò que pot representar per al país aquesta qüestió. Així mateix, destaca la suspensió de les dues sessions del Consell immediatament anteriors a la present, i sense entrar en el fons de la qüestió, manifesta que el Sr. Roc Rossell hauria de tenir present que en aquest Consell Extraordinari hi són presents gairebé la totalitat de membres d'aquest Cambra. Finalment, desitja remarcar en relació a les intervencions que posen en qüestió l'actuació del M.I. Sr. Sub-Síndic General, que, en la seva opinió, aquest darrer ha fet els

esforços necessaris, tant a nivell de la Comissió Permanent com en altres reunions, per estar per damunt dels partidismes i del joc polític entre la Majoria i la Minoria.

Respecte a una intervenció anterior del M.I. Sr. Josep Cases, el M.I. Sr. Francesc Grau recorda que, en el seu moment, ell mateix junt amb altres dos Consellers Generals de la Parròquia varen emetre la seva opinió sobre el dret d'associació.

El M.I. Sr. Roc Rossell, que respon per al·lusions, manifesta que voldria agrair al Sr. Conseller de La Massana que, de fet, si ha parlat de demagògia, ha parlat que hi ha dos tipus de demagògia, almenys, lo que aparentment ell ha pogut veure en els últims dies. I em refereixo —diu— concretament, doncs no sé, a articles com poden ésser els que s'han publicat en els mitjans de comunicació del Principat, com pot ésser la resposta o la carta que ha fet la Majoria en resposta al bloqueig del Consell del divendres. Crec —afegeix— i interpreto, i ja li dic, les persones que em coneixen saben que no pontifico mai, puc estar equivocat, però per a mi és un acte gratuït de demagògia. Després —indica— també hi ha un comunicat curiós, i suposo que alguns membres de la Sala, després també ja en parlarem, sí que es solidaritzen amb aquest comunicat de premsa d'Entesa i Progrés, on ja li he dit que s'utilitza la demagògia més tercermundista que jo conec, el caciquisme, etc. Si aquests termes —diu— són cortesia parlamentària, o és el debat parlamentari que certes persones pretenen utilitzar, nosaltres fugirem d'aquest tema. Jo no he acusat a ningú —exposa— perquè penso que tothom és lliure d'expressar la seva opinió, i la seva opinió, doncs, les persones que l'expressen han de saber de que altres persones la puguem interpretar, encertada o equivocadament, ja li dic; jo penso que és un acte gratuït de demagògia i, per tant, ho he dit. I li dic que hi ha dos formes. Després, per exemple, quan se'ns pretén donar lliçons de democràcia. En aquesta Sala —diu— Vostè ha sentit, sí que m'imagino que ho ha sentit, varies vegades de que defugim les responsabilitats polítiques, de que bloquegem el debat parlamentari, quan realment, si es caracteritza per algo aquesta legislatura, i ho diré dues vegades: aquesta legislatura, és pel bloqueig sistemàtic del debat parlamentari, i de que com d'alguna manera en alguna constància en acta que ha fet la Majoria el debat parlamentari es deu passar en altres centres, que no són el Consell General, m'imagino, i tampoc no vull pontificar perquè no ho sé. I quan dic això —manifesta— és quan es parlava d'un prestigiós hotel, i possiblement estem equivocats, vull dir que potser és una interpretació gratuïta que puc fer jo personalment, o que pugui fer la Minoria personalment, però hi ha elements de judici suficients perquè puguem interpretar que es defuig el debat parlamentari d'alguna manera. Llavors es dona la volta a l'assumpte, la gent que creu que aquesta Cambra hauria de funcionar d'una altra manera manipula, o penso que manipula, i puc estar a l'error, amb els seus comunicats. Jo us dic que possiblement això té dos avantatges. En primer lloc, causa un cert estat d'opinió que pot ésser favorable, però a la llarga, en els quatre anys de legislatura que tenim endavant s'aniran clarificant les qüestions, i els cacics, els monopolistes, els que recolzen, no sé on són. Jo personalment no mi sento identificat, i la meua tradició com a Conseller General i membre del Govern suposo que ha quedat bastant clara quina és la meua postura. Desgraciadament, moltes vegades, amb moltes frustracions personals. Una altra cosa —indica— quan Vostè parla de la referència que he fet al Sr. Sub-Síndic. Al Sr. Sub-Síndic jo li reconec una voluntat d'intentar trobar la normalització de la vida política, li reconec, però hi ha coses que són errors garrafals, són errors garrafals perquè aquest matí quan s'ha demanat per veure al Sr. Sub-Síndic la Minoria ha vingut amb l'esperit, i això li puc confirmar, de trobar un acord perquè pogués seguir amb normalitat el Consell General. El Sr. Sub-Síndic ha fet lo que ha pogut per la seva part, i li agraeixo, us ho agraeixo públicament, però després no ha procedit d'igual forma Sr. Grau. La Minoria se n'ha anat a la cuina a discutir els seus problemes

i el Sr. Sub-Síndic General s'ha quedat amb la Majoria. És a dir, no ha fet la seva funció, en absolut. És a dir, fins ara, suposo que ho pot dir el Sr. Sub-Síndic, se l'ha respectat com si fos el Síndic o el Sr. Sub-Síndic del Consell General. Avui ha demostrat que no és el Sub-Síndic del Consell General, potser ho ha fet sense pensar, potser nosaltres som molt mal pensats, i potser hi donem més càrrega de la que hauríem de donar-li, però evidentment és simptomàtic això, i per això li he recordat al Sr. Sub-Síndic públicament, perquè li he dit en particular quan he arribat en aquesta Casa aquesta tarda, i penso que tinc la meva part de raó, possiblement no tota, perquè també puc prejudicar certes coses que puc estar en error, però els fets són els fets Sr. Grau.

El M.I. Sr. Sub-Síndic remarca que, tal com ha dit precedentment, abans de reunir-se amb la Majoria, s'ha reunit amb la Minoria. I, en conseqüència, també la Majoria podria fer-li el mateix tipus de recriminació que en aquests moments se li realitza. Si algun Conseller —diu— em demana la meva opinió, crec que l'he de dir, i afegeix que així ho hagués fet si els que es trobaven a la cuina de la Casa de la Vall durant el matí, li ho haguessin sol·licitat. Finalment, recorda que davant la Comissió Permanent ja va deixar ben clar que era el Sub-Síndic de tots, al temps que manifesta que aquest problema no ha sortit en cap cas d'ell mateix.

En resposta a les al·lusions precedents, el M.I. Sr. Francesc Grau manifesta agrair que el Sr. Roc Rossell hagi volgut precisar allò que entén per demagògia, la qual, personalment, considera que és fruit de posicions molt personals. Però precisa que la seva intervenció anava adreçada al Sr. Roc Rossell, i no a la Minoria. També, exposa que algunes de les manifestacions que la Majoria ha fet en el si de la Cambra són perfectament legítimes, i no comporten, en absolut, cap càrrega demagògica. Tanmateix, remarca que ell no s'ha manifestat en cap moment ni contra els cacics, ni contra els terratinents, ni ha emprat en cap moment aquests mots. Si algú els ha fet servir —diu— allà ell amb les seves responsabilitats. I respecte a la qüestió que afecta el M.I. Sr. Sub-Síndic General vol reiterar que el considera com el Sub-Síndic General de tots, i que ha fet el possible per arribar a una posició concertada.

El M.I. Sr. Miquel Aleix indica que el M.I. Sr. Sub-Síndic General ha actuat com ho havia de fer, parlant amb el Grup Majoritari i el d'Oposició per tal de cercar, sense resultat, el consens. Aquesta actuació correcta contrasta amb la dels Consellers Generals que aquest matí s'han quedat al Saló Noble sense incorporar-se a llurs escons. Tot i així, manifesta que cal oblidar, però, aquests temes que poc enriqueixen el debat, i centrar les intervencions en els punts de l'ordre del dia d'aquest Consell, convocat a demanda dels Consellers de l'Oposició, on hi figuren temes tan importants com la Reforma Institucional i els Drets de la Persona. Finalment, sol·licita la lectura de la constància en acta efectuada pel M.I. Sr. Climent Palmitjavila, en la sessió del 8 de juny proppassat, tot demanant que quedi reproduïda íntegrament en aquesta acta.

El M.I. Sr. Jordi Farràs remarca que l'Oposició sembla haver canviat els temes que havien d'ésser objecte d'examen en la present reunió, car s'interessa preferentment pel paper que correspon a la Sindicatura, la qual ha actuat en un pla d'estricta igualtat tant amb el grup Majoritari com amb el d'Oposició, i per la crítica a una suposada actuació demagògica de la Majoria, que no ha estat argumentada ni demostrada. Però més que les paraules —diu— el que compta són els fets, i aquests demostren que els Consellers de l'Oposició, d'una manera poc elegant, han pres dues vegades seguides el camí d'abandonar aquesta Sala, la qual cosa serà jutjada convenientment per la Història. Finalment, exposa que el M.I. Sr. Climent Palmitjavila ja va encetar en el seu dia el tema d'avui: la Reforma Institucional, i afegeix que

considera poc encertat de debatre en el mateix dia aquesta qüestió junt amb el Dret d'Associació que, si bé és important, no deixa d'ésser subsidiari en relació al primer.

El M.I. Sr. Enric Pujal manifesta que el Sr. Jordi Farràs ha donat una lliçó de demagògia, perquè les seves consideracions sobre la necessitat de passar a l'examen de l'ordre del dia, no li han impedit de criticar l'Oposició, i aquesta té el dret de defensar-se. Així mateix, exposa que les al·lusions del M.I. Sr. Sub-Síndic General respecte a la demanda que alguns Consellers Generals li efectuaren per posposar la present sessió de Consell, el concerneixen, car ell fou un dels peticionaris, però la seva demanda afectava un termini de vuit dies, i la present sessió ha estat convocada dos mesos i vuit dies després d'entrada la sol·licitud. Per això considera que el M.I. Sr. Sub-Síndic General és responsable del retard amb què es celebra aquesta sessió. Així mateix, indica que el Sub-Síndic General ha d'ésser-ho de tothom, i així ho havia cregut fins aquest matí en què els fets li han demostrat tot el contrari. A tal efecte, es refereix als fets que han succeït aquest matí abans d'iniciar la sessió suspesa, en el sentit següent:

- Que el Grup d'Oposició havia arribat a l'Assemblea amb l'interès de cercar un consens que possibilités la celebració de la sessió matinal, i així es féu saber en les reunions prèvies, per bé que només es posava una condició: no parlar de la Reforma fins a la tarda.
- Que el M.I. Sr. Sub-Síndic havia dit expressament que aquest tema ja havia estat exhaurit en la sessió del dia 8 de juny, però que es podria parlar d'immigració.
- Que el Grup d'Oposició manifestà el seu desig de negociar aquest punt, malgrat entendre que calia incloure'l en el tema de la Reforma.
- Que es convocà la Comissió Permanent per negociar un acord, el qual havia estat assolit en els termes següents: Ajornar la qüestió de la Reforma Institucional, i tractar d'immigració i de tots els altres temes referits a la Declaració d'Orientació Política del Govern.
- Que aquesta proposta havia d'ésser consultada pels membres de la Comissió Permanent amb els Consellers Generals de llurs respectives tendències.
- Que, d'acord amb aquest procediment, els Grups Majoritari i d'Oposició es reuniren individualment.
- Que el M.I. Sr. Sub-Síndic General s'adherí a la reunió de la Majoria.
- Que el Grup Minoritari havia convingut, per majoria, d'acceptar l'acord.
- Que el portaveu de l'Oposició en parlar amb el Grup Majoritari s'havia trobat la sorpresa que l'acord de principi s'havia trencat, al·legant que el Consell General era una Cambra democràtica on tots els temes podien ésser tractats.
- Que davant d'aquest menyspreu l'Oposició havia adoptat la seva pròpia decisió.

Continuant amb la seva exposició, el M.I. Sr. Enric Pujal manifesta que els fets detallats anteriorment corroboren que el M.I. Sr. Sub-Síndic General ja no és el de tots, sinó tan sols el de la Majoria.

El M.I. Sr. Sub-Síndic General contesta indicant que el M.I. Sr. Enric Pujal tan sols té en compte vuit dies, però no fa esment a que, com ell, foren altres els MM.II. Srs. Consellers Generals que sol·licitaren a la Sindicatura de no convocar la sessió de Consell mentre es trobaven fora del país, ni els viatges que representants del Consell General efectuaren a la

seu del Consell d'Europa. També manifesta no acceptar que s'intenti implicar-lo amb la Majoria, ja que durant el matí ha estat reunit primerament amb el Grup d'Oposició i després amb el Majoritari, i remarca que la intervenció del Sr. Enric Pujal només representa una opinió molt personal. El Sub-Síndic General —diu— n'ha fet varies de propostes, i ha procurat cercar un terreny d'entesa, però el que té la paraula és el Parlament, és el Consell General, que és sobirà, i el Sub-Síndic General s'ha de sotmetre a la decisió que adopta la majoria dels membres de l'Assemblea. Reconeix, igualment, que la seva proposta de considerar clos el debat sobre la qüestió institucional ha estat respectada per la Majoria, però els altres temes havien d'ésser objecte de pacte, i l'acord no ha estat possible.

El M.I. Sr. Enric Pujal replica, tot indicant que es troba francament irritat per tot allò que succeeix en aquesta Cambra des de fa uns dies, perquè en lloc de fer país el que es fa és destruir país. En la seva opinió, si el Sub-Síndic General ho fos de tots, des del dia 8 de juny en què els Consellers de l'Oposició abandonaren la Sala de Sessions fins avui, hagués procurat de cercar un terreny d'entesa entre Majoria i Oposició com es fa a tots els Parlaments. Contràriament, li consta que a la darrera reunió de la Comissió Permanent no es va parlar d'aquest incident, cosa que considera imperdonable. El President de la Cambra —diu— ha de procurar buscar el consens entre les dues forces existents, i més quan s'ha demostrat que l'Oposició és suficientment forta per boicotejar, en un cert moment, una sessió del Consell General. Personalment, considera que cal actuar en aquest sentit, perquè els membres del Consell General, del Govern i de la Sindicatura han assumit la responsabilitat de tirar el País endavant, i amb les actuacions que es porten en aquests moments en el si de l'Assemblea es tira el País endarrera, cosa incomprensible. La Història —diu— després ens jutjarà i quan ho veurem no serà gens agradable de veure. Per tant, sol·licita que no es reproduïxin aquests fets, i que es busqui un consens entre les dues tendències presents a la Cambra per tirar endavant tots els temes que es troben pendents.

El M.I. Sr. Sub-Síndic General reitera que aquests tipus d'intervencions només reflecteixen opinions personals i que, per la seva part, ja ha exposat sobradament les raons que han motivat la seva actuació en el supòsit de referència. Finalment, manifesta lamentar que no se'l vulgui entendre.

El M.I. Sr. Josep Cases manifesta que, personalment, tampoc no n'està satisfet del funcionament del Consell General, i posa els exemples següents:

- L'elecció de la Doena per al càrrec de Jutge Francès del Tribunal Administratiu i Fiscal.
- La carta del Comú de Sant Julià de Lòria sobre l'ampliació en dos membres del Consell de Comú.
- El Projecte de Pressupost del S.A.A.S. que arribà a la Comissió legislativa de Sanitat i Benestar Social, quan encara no estava aprovat pel Govern.

Així mateix, considera que cal entrar ja en el debat sobre les qüestions per les que ha estat convocada la present sessió, tal com ha indicat anteriorment el M.I. Sr. Miquel Aleix.

El M.I. Sr. Albert Pintat remarca que en una intervenció anterior s'ha manifestat que el Consell és sobirà, quan aquesta qüestió és objecte encara d'una batalla que serà llarga. Però considera que el Consell General hauria d'ésser la transposició de l'opinió pública del país, com a representants que són del Poble. La clau de volta del problema —diu— són dues paraules que s'han pronunciat en la sessió matinal, que és nul·la per no trobar-se el Consell General reglamentàriament constituït, com són: democràcia i concertació. La democràcia per

trobar l'estatut de la Minoria. La concertació com a fruit d'una discussió on Majoria i Oposició puguin exposar sense reserves llurs opinions. Però en no assolir-se aquests dos condicionants era impossible que l'Oposició acceptés la celebració de la sessió de Consell prevista pel dia 8 de juny, en el que tot estava fet i decidit sense el seu concurs. Certament —afegeix— ens escapem de debatre allò que l'opinió pública vol: Què pensa el Consell de la Reforma? Què pensa el Consell dels Drets de la Persona i del Dret d'Associació?, per entrar en batalles formals per un Reglament (el del Consell General) que tots consideren imperfecte, però que sí preveu que la Minoria ha d'ésser escoltada, i que té dret a imposar una certa forma de treballar.

El M.I. Sr. Miquel Aleix sol·licita que s'entri en el debat sobre l'ordre del dia, car considera que les discussions estèrils i pocs elegants que s'estan produint no han de portar a res, i no fan cap servei al País. Finalment, reitera la seva demanda que el Sr. Secretari General doni lectura a la constància en acta del M.I. Sr. Palmitjavila, i que se'n faci una transcripció literal en la present acta.

El M.I. Sr. Jordi Farràs recorda que durant la legislatura passada ell mateix formava part de l'Oposició i que, a mitjans d'aquella legislatura, havia sol·licitat la definició d'un estatut de l'Oposició, sense que la demanda tingués solució de continuïtat. Això no obstant, considera que la demanda del M.I. Sr. Albert Pintat és legítima, i espera que en un termini de dos anys se'n pugui donar satisfacció. Finalment, demana que s'entri en el debat dels temes que figuren a l'ordre del dia, respecte al primer dels quals la Majoria ja ha formulat una proposta que és àmpliament coneguda per haver estat recollida en la premsa nacional.

El M.I. Sr. Josep Mª Rossell indica que un grup de Consellers Generals de l'Oposició van sol·licitar la celebració d'una sessió de Consell per a debatre uns punts determinats, però constata que fins al moment només s'està parlant de demagògia, i sol·licita al M.I. Sr. Sub-Síndic General que prengui les mesures adients per tal que el debat sobre els temes previstos s'iniciï.

En contesta al M.I. Sr. Enric Pujal, el M.I. Sr. Robert Cassany manifesta estar també molt irritat pel boicot fet per l'Oposició al Consell General en dues sessions. Semblaria que avui —diu— no sé si per demagògia o per baixa estratègia s'estigui intentant desestabilitzar la Sindicatura. En la seva opinió, cal doncs abandonar discussions estèrils, que donen una trista imatge, i centrar el debat en els temes de l'ordre del dia.

El M.I. Sr. Enric Pujal exposa que prenent exemple d'allò que han dit alguns membres de la Majoria, no té cap inconvenient en ésser positiu.

El M.I. Sr. Roc Rossell manifesta que cal entrar en el debat de fons. Però —diu— vull agrair a aquests pensadors de la Majoria, i no voldria ofendre a ningú, potser no és la paraula adequada, que em vinguin a dir lo que hem de fer i lo que no hem de fer. És a dir, hi ha un ordre del dia, Senyors tenen Vostès la raó, però aquí en virtut del principi de la democràcia cada Conseller pot exposar el que vulgui. Jo crec —afegeix— que el preàmbul s'havia de fer, després tindrem l'ocasió de llegir la premsa perquè, i això és quelcom que vull demanar al Sr. Secretari i li demanaria que aquest debat, i això Sr. Secretari prenguin nota si us plau, de que fos un debat en què es transcrigués literalment lo que aquí es diu, i que les actes les rebéssim tal com preveu el Reglament als vuit dies després del Consell General, i no sis mesos després, i podem començar el debat si voleu, per la meva part estic disposat.

Acte seguit, el M.I. Sr. Sub-Síndic General mana la lectura de la constància en acta formulada pel M.I. Sr. Climent Palmitjavila, en la sessió del dia 8 de juny de 1990. Aquest document és del tenor literal següent:

“I. La Reforma de les Institucions és el problema més apressant de l'actualitat pública, és la base i l'arrel de tots els demés i hipoteca tots els progressos polítics, socials i econòmics. Ha esdevingut la gran qüestió del nostre temps.

“II. A cada gran període de la vida d'un poble, a cada canvi sociològic profund, a cada capgirament d'estructures fonamentals correspon un nou agençament dels poders.

“L'evolució institucional d'Andorra però no ha seguit el camí progressiu que amb més o menys salts, han emprès tots els països, els europeus i els d'arreu del món des de l'Edat Mitjana, fins a l'actualitat.

“Els esquemes bàsics de les institucions andorranes romanen els de dret feudal en els que el país i els habitants són objecte dels drets dels Senyors. L'esforç que s'ha realitzat en aquests darrers anys a partir de la Memòria de la Reforma Institucional del 1978 per fer sortir el país d'aquests esquemes de manera progressiva, no ha estat coronat d'èxit, ans tothom convé en reconèixer que tal procés de reforma ha demostrat la seva inviabilitat.

“Com els dos anteriors moments reformadors d'entitat significativa que ha tingut el poble andorrà, la creació del Consell de la Terra el 1419 i la Nova Reforma de 1866, el procés de 1978 ha seguit el mateix esquema i plantejament: són reformes atorgades pels Prínceps al poble que les demana. I no ha donat fruit perquè el poble ha evolucionat en pocs anys i ha passat de la posició del qui demana que se li atorgui quelcom, a la de voler ell mateix decidir l'abast, el moment i el sentit de les reformes. Canvi que ha coincidit amb els nous plantejaments expressats reiteradament per cada Copríncep en el sentit que és el poble andorrà qui ha de decidir el seu futur i les seves institucions.

“Per altra banda, l'especificitat andorrana no ha d'ésser tanta que no regeixin aquí els principis observats arreu, ni sigui d'aplicació l'experiència constatada en els altres països: la forma més extensa de reformar en profunditat i en allò més essencial les estructures polítiques d'un país cimentant-ne de forma perenne els fonaments, és l'establiment d'una Constitució. I qualsevol dubte teòric sobre l'eficàcia d'altres sistemes alternatius decau forçosament en constatar el poc èxit assolit durant el període reformador que acabem de viure durant el qual s'ha volgut utilitzar un camí diferent del de la Constitució.

“S'imposa, doncs, a tots que l'única solució és la Constitució escrita, sobre la necessitat de la qual la coincidència entre els poders, Prínceps, Consell General i Govern ha trobat ressò unànim dels països del Consell d'Europa que l'han recomanat.

“III. Andorra és un país de dret romà i, per consegüent, de dret escrit, per oposició als països de dret germànic consuetudinari. Totes les nostres institucions, fins ara, estan plasmades per escrit, des dels Pariatges, passant pels privilegis i altres decisions dels Prínceps i, acabant per les darreres reformes parcials d'aquest segle. Tant la tradició del sistema jurídic llatí al que pertanyem com la pròpia tradició institucional andorrana porten, per consegüent, que la Constitució sigui una Constitució escrita. Sistema, a més,

adoptat per la quasi totalitat dels països del món i que és postulat per la modernitat i per la necessitat de clarificació i fixació.

“IV. La Constitució escrita haurà de contemplar l'agençament dels poders, de les estructures i dels mecanismes polítics, de forma harmònica i global. No haurà d'ésser evolutiva sinó definitiva perquè no es pot estar indefinidament en període constituent i Andorra necessita haver solucionat la seva gran qüestió institucional per a esmerçar els esforços en els demés camps de la cosa pública. I si la Constitució ha d'evolucionar posteriorment, la revisió es pot fer quan sigui necessària, seguint els mecanismes de revisió previstos en la mateixa.

“La Constitució no ha d'ésser general i de grans principis, sinó total i exhaustiva de manera que, d'una vegada per totes, no es deixi en germen cap problema institucional sense solució.

“V. L'elaboració del projecte de Constitució no es redueix a un simple exercici de ciència jurídica i de sociologia política per confeccionar un text, sinó que comprèn també, els actes de voluntat de cada interlocutor en ordre a la modificació dels respectius poders actuals. En altres paraules, l'elaboració de la Constitució contindrà dos elements: la negociació sobre els poders respectius, passant del contingut actual al contingut desitjat, i l'estructuració dels nous poders tal com queden definits arran de la negociació.

“VI. L'obertura del període constituent, l'endegament del procés constitucional, exclou que continuï el procés de reforma actual, no solament perquè el tot comprèn i inclou necessàriament la part, sinó perquè hi ha un canvi de metodologia. En efecte, no té sentit continuar en una reforma que segueix la dinàmica petició-atorgament quan s'enceta la nova via de l'elaboració conjunta, per part dels Prínceps i de la representació popular, d'un projecte de reforma global que s'ha de sotmetre al poble sobirà.

“VII. La pràctica secular andorrana ha estat que el poble rarament ha pres contacte i menys encara negociat amb els dos Prínceps conjuntament. El sistema diàrquic ha comportat que tota negociació i contacte s'hagi fet de manera múltiple i repetitiva.

“És clar que no es pot pensar raonablement en elaborar la Constitució seguint el mètode fins ara utilitzat, sinó que l'única via és la negociació tripartida entre els dos Coprínceps i el Consell General, essent cada part eventualment assistida o secundada pels tècnics que cregui necessaris.

“Per aquests motius els Consellers sotasignats sotmetrem al M.I. Consell General una Proposta d'Acord concreta en vistes a dotar Andorra d'una Constitució escrita elaborada de forma conjunta i decidida per sufragi universal.”

El M.I. Sr. Albert Pintat manifesta que aquesta proposta només té sentit si es treu la lliçó de quinze anys de fracassos ininterromputs en el tema de la Reforma. Els que porten anys en el Consell General —diu— saben que ha estat un tema que ha enverinat les relacions polítiques andorranes. Per tant, considera que no hi pot haver solució constructiva i fonament sòlid si no s'aprenen les lliçons d'aquests fracassos. En conseqüència, indica que voldria donar una visió esquemàtica d'on neix el problema de la Reforma i de les causes que ens porten actualment a la constatació del fracàs de la Reforma Institucional. En síntesi, doncs, exposa el següent:

- L'any 1975 apareix un Decret dels Veguers que intenta regular l'establiment d'estrangers al Principat. Encertadament, el Consell General de l'època manifesta el seu desacord, i crea una situació de crisi per considerar que aquesta qüestió depèn de l'economia de la Terra i, per tant, d'aquesta Sala.

- S'efectua una demanda als Coprínceps sol·licitant l'obertura de la Reforma, que fou acceptada per aquests, i seguida d'un seguit de contactes diversos que portaren a la formulació d'unes consultes populars, les quals només afegiren confusió a la situació existent, degut a la seva deficient formulació. Allò —diu— fou un error de tots plegats, i no cal buscar cap culpable sinó no en sortirem.

- A partir de les consultes populars, el Consell General en treu la lliçó i elabora la seva Memòria Institucional, votada per unanimitat, que té l'avantatge de precisar una sèrie de punts: En primer lloc, sol·licita que Andorra esdevingui un Estat de Dret, en segon lloc, demana que els Coprínceps s'adhereixin a la Declaració de Drets Humans de l'O.N.U., i marca una sèrie d'eixos al voltant dels quals el Consell General, com a representant del Poble, dóna la seva opinió. El fet —diu— és que devia estar ben feta, perquè avui encara tothom se'n reclama, inclús els que en aquella època no la consideraven prou bona, ja que obligats a constatar el seu fracàs no tenen cap més sortida que retrobar amb aquella Memòria, un camí elegant i honorable per tornar a endegar el procés reformador sense reconèixer el fracàs que han tingut.

- La Memòria, però, no ha d'ésser excessivament idealitzada, ja que apareix en una època de crisi per la qüestió de la Parròquia d'Andorra, que es va resoldre d'una forma molt a l'andorrana, ja que el fons del problema quedà pendent. El fons del problema —diu— sempre és el mateix: el país té mitjans per a dotar-se de les lleis que el regulin a través dels òrgans democràtics, o és que realment Andorra és una sobirania lligada a un estatut personal, que té molt de monarquia absoluta?

- La Memòria del 1978 té el gran defecte que a nivell de Parròquies no hi entra, proclama la federació de Parròquies, la sobirania dels Coprínceps queda també proclamada. Però la clau de volta la constitueixen aquests darrers, perquè la discussió no està en si cal considerar el Consell General com un òrgan legislatiu, sinó en dotar d'un estatut correcte i operatiu als Coprínceps, per posar sota llei l'existència, el funcionament i els mecanismes necessaris dels Coprínceps, perquè siguin els tutelars dels interessos andorrans, els amortidors de les pressions dels estats veïns, i els primers servidors de la sobirania andorrana que només pot recaure en el Poble Andorrà.

- Per desgràcia tot el procés de bones intencions només condueix els anys 1979 i 1980 a unes "guerrilles parlamentàries" molt pintoresques. I davant la vergonya de no haver obtingut cap resultat concret, apareix l'any 1981, per miracle o per generació espontània, el Decret sobre la Reforma Institucional. Cosa curiosa —diu— nosaltres en aquella època el varem criticar, i avui que tothom el critica, ens trobem en l'obligació de trobar-li algun avantatge. L'únic que apareix clar és la creació del Govern, que ens dota dels mitjans per a poder treballar de forma més civilitzada. Es parla també —afegeix— de primacia del dret, per no dir estat de dret, i es carrega de bones voluntats, però el Decret de 1981 portava en si mateix la llavor del fracàs.

- Malgrat les presses existents les relacions entre Govern i Consell General quedaren ben regulades per mitjà de la Llei d'Organització de l'Administració General i del Reglament del Consell. Cosa que demostra que els òrgans democràtics van saber

organitzar-se ràpidament. En canvi, les relacions funcionals i competencials entre aquells i els Coprínceps varen quedar pendents. En conseqüència, el Govern es trobà amb que únicament podia fer ús de les competències rebudes del Consell General, però no dels Coprínceps perquè no havien estat transferides. Prova d'aquest estat de coses n'és la creació del Butlletí Oficial, que fou objecte de tractats, pressions i lluites perquè es posés en marxa un mecanisme senzill com és aquest.

- Altre aspecte que porta al germen del fracàs deriva de l'actual jerarquia de normes establerta pel Codi de l'Administració, en la qual per sobre de l'Executiu i del Legislatiu existeixen les normes emanades dels Coprínceps. Si aquests disposessin d'un estatut clar, aquesta observació no tindria massa importància, però tots sabem que la dificultat de posar-se d'acord entre ells, la seva pròpia disfuncionalitat ha permès la independència d'Andorra, tot i que els andorrans no s'han portat mai massa malament. El punt essencial és, doncs, de definir l'estatut dels Caps d'Estat.

- El Decret de 15 de gener de 1981 preveia l'establiment d'un seguit de negociacions entre Consell General i Serveis dels Coprínceps per anar delimitant competències. El Consell General del 1986 va tractar, com a primer tema, la delimitació de competències, i va aprovar un document per unanimitat, on es recollia l'opinió del Consell sobre les competències que havien de correspondre a l'Executiu, al Legislatiu i als Coprínceps, i sobre el Poder Judicial. Aquest document es trameté l'any 1987 als Serveis dels Coprínceps per mitjà d'una lletra en la que també s'oferia diàleg i concertació. Però, malauradament, mai s'arribà a entaular el diàleg i la concertació que havien estat oferts l'any 1987, en base al document votat unànimement pel Consell General. Per això sol·licita a l'actual Majoria que ho vulguin tenir en compte, i que meditin el tractament rebut per un document fruit d'unes negociacions, de contingut ponderat, i on el significat de cada paraula ha estat meditat i mesurat. Existeix la constant —diu— que tothom vol els Coprínceps, però resultava que calia posar en evidència que un Govern ha de governar com normalment es fa a cada país del món, i les lleis només poden ésser emanades del Poble, mai ésser imposades, com per dret diví, pels Coprínceps. I això és un pressupòsit democràtic.

- És paradoxal que per a derruir el principi segons el qual el Consell General és l'òrgan legislatiu responsable de regular la vida del país, es retreu que el Consell no té la representativitat, és a dir: no representa la voluntat popular. Això —exposa— és un gran parany, i en les negociacions prèvies d'aquests dies ens ho recreen, quan es sol·licita que es facin propostes però que siguin acceptables. Entre línies —afegeix— es pot llegir, doncs, que es tracta d'una Assemblea democràtica, però amb lletra petita, no representativa, territorial, però el Poble Andorrà encara no ha parlat. Cal que ens diguin si el Consell és representatiu o no, per seguir endavant o per transformar la Cambra en un ens representatiu. En la seva opinió, és necessari, en conseqüència, resoldre els dos problemes bàsics: l'Estatut dels Coprínceps i l'Estatut d'aquesta Cambra.

- La jerarquia de normes que estableix el Codi de l'Administració hipoteca el sistema, perquè representa la negació de l'Estat de Dret. I en aquest sentit, és criticable el procediment emprat en l'elaboració de la Llei de la Jurisdicció Administrativa i Fiscal, car ni tan sols es va deixar veure el seu contingut als representants del Poble. Obviament, s'ha d'admetre que la Justícia és un dels puntals de tota societat moderna. Els representants del Poble no han de voler repartir justícia, ni aquesta ha de constituir la suma de les voluntats de la majoria, però sí que un poble democràtic no es pot

desentendre de la justícia. I aquest, entre altres tants aspectes, demostrin que estem en la mateixa situació de bloqueig dels anys 1980 i 1981.

- El debat proposat pel M.I. Sr. Climent Palmitjavila, en la sessió del dia 8 de juny, ja amb un diagnòstic concret, és precipitat, perquè no es tenen en compte les lliçons de la història, dels anys de fracassos derivats de no haver entès entre tots que un Microestat com Andorra no podia intentar fer el seu passatge al Segle XXI amb massa arrogància, sinó amb seny, però sense vendre's l'ànima; una ànima —diu—, un esperit, que si es vol reflectir en un llibre em sembla que la perdrem, o ens la prendran, que portarà al mateix resultat.

El M.I. Sr. Sub-Síndic General manifesta que les mentalitats han evolucionat en tot el temps al que ha fet referència el M.I. Sr. Albert Pintat, i potser ha arribat el moment d'intentar tirar endavant, millorant també aquelles qüestions en les quals hi ha hagut un avenç des d'aleshores.

El M.I. Sr. Jordi Farràs indica que tal com ha exposat el M.I. Sr. Albert Pintat, el tema no és determinar quins són els poders del Consell General o del Govern, sinó delimitar els poders de tots els òrgans institucionals andorrans, i això és el que es diu en l'exposició de motius i en la proposta d'acord formulades pel M.I. Sr. Climent Palmitjavila. Així mateix, exposa que des de l'exterior es pensen que tenim una Constitució, per considerar Andorra com un Estat. Potser el mot "Constitució" ha fet fins ara una mica de por, com bé va remarcar el M.I. Sr. Cap de Govern, però aquest sentiment ha de desaparèixer per permetre actuar amb valentia i amb seny. L'anhel —diu— que té el Poble Andorrà d'aconseguir una Constitució, d'especificar quin tipus d'Estat som, i quines són les responsabilitats de cada estament, és un repte vital per al nostre país que cal aconseguir. Si hi podem anar tots junts ho aconseguirem més ràpidament i segurament amb millors resultats.

El M.I. Sr. Josep Cases es refereix a les actituds i a les decisions adoptades pel Consell General en la darrera legislatura a nivell de Reforma de les Institucions, tot indicant que l'últim acord del Consell General, adoptat el 20 de març de 1989 per unanimitat, deia:

"El Consell General declara amb tota fermesa que el nostre país, amb la seva població, el seu territori, amb la seva administració, amb la seva llengua i amb les seves fronteres, gaudeix de tots els requisits per ésser reconegut com a Estat de Dret en l'ordre internacional. Tota altra interpretació no podrà considerar-se com a defensora dels interessos del país, de la voluntat del Poble Andorrà, ni dels drets dels pobles.

"El Consell General referma la seva voluntat d'esgotar el Procés de Reforma Institucional, d'acord amb l'esperit i la lletra del Decret de 15 de gener de 1981. Tanmateix, no és contrari a l'elaboració d'una Constitució, si aquesta s'insereix com un element més dins del Procés de Reforma i no constitueix un factor de dilació d'aquest procés."

El M.I. Sr. Jordi Farràs manifesta que actualment es va més lluny, perquè en aquell moment encara existia el dubte de si calia prosseguir amb el Procés de Reforma endegat, o si calia plantejar-se el tema de la Constitució per aconseguir l'objectiu desitjat de forma més ràpida. I si s'examina el llarg procés de la reforma, aquest dubte sempre ha existit. La conclusió a la què s'ha arribat —diu— és que de camí només n'hi ha un, i aquest parer és compartit, o almenys així ho espero, per la totalitat del Consell General, i també pels Delegats Permanents.

El M.I. Sr. Roc Rossell manifesta desitjar reprendre l'històric que ha fet el M.I. Sr. Albert Pintat, si bé de forma més breu, i reprendre també les paraules del M.I. Sr. Jordi Farràs. Jo sí

que m'he llegit bé els dos documents que Vostès van sotmetre a la Minoria —diu—, que és la reunió de París i la reunió de la Vegueria Episcopal, voldria fer referència a dos actituds que segueixen mantenint en aquest moment i, per tant, jo, d'alguna manera, no veig massa aquest canvi que em parla el Sr. Farràs. L'any 1987, concretament a l'acord que va prendre el Consell per unanimitat sobre el Procés de Reforma, que si calia es podia anar vers una Constitució, hi va haver dos respostes concretes, diferents, com sempre. La del Copríncep Francès que informava el Consell General per carta a la Sindicatura, que passava instruccions als seus Serveis, i en concret al Sr. Delegat Permanent i al Sr. Veguer, perquè es possessin a treballar conjuntament amb el Consell per trobar una solució al tema. La resposta del Copríncep Episcopal va ésser completament diferent i, en conclusió, venia a dir de que, evidentment, hi havia d'haver una certa concertació entre els Senyors, i una vegada la concertació entre els Senyors, els vassalls podrien parlar. A les reunions que han tingut Vostès —afegeix— que evidentment han representat una part del Consell General, com d'alguna manera han dit, i potser l'històric que han fet al principi s'havia de remarcar aquest fet, però per cortesia parlamentària n'hem parlat prou i ho deixarem a banda, les respostes venen a ésser si fa o no fa les mateixes, és a dir: Unes persones, uns serveis diuen que d'acord, que s'ha de parlar, que és l'única via de sortida potser un text escrit. I l'altra part segueix amb la cançoneta de sempre, de que hi ha d'haver una certa concertació entre els Senyors. Llavors el que estem fent avui aquí, Senyors de la Minoria, és posar en guàrdia a la nova estratègia que, evidentment, pot ésser un fracàs continuat de la trista experiència que tenim tots plegats. Els hem volgut cridar l'atenció en aquest tema, i llavors la seva eufòria i el seu plantejament de que els temps han canviat, ben segur que han canviat, perquè a certs organismes internacionals la posició dels nostres Coprínceps és bastant incòmoda, de poder dir que són democràtics i ens poden donar lliçons de certes coses i, a l'hora de la veritat estan actuant com en ple segle XIV. Això sí que ha canviat, i el ressò d'Andorra en els fòrums internacionals, sortosament, avui dia comença a tenir un cert joc o, almenys, un cert coneixement. Dit això —exposa— jo voldria demanar al Sr. Climent Palmitjavila, que va ésser el portaveu d'aquesta declaració que, evidentment, té la seva substància, i té les seves coses positives, però hi ha una sèrie d'inconseqüències, per lo menys, en el meu modest entendre, on es fan una sèrie de sil·logismes, o sigui es parteix d'unes premisses i es posen unes conclusions que, evidentment, jo no entenc. És a dir: primera pregunta que voldria formular al Sr. Palmitjavila, que diu entre altre coses —i llegeix— “I qualsevol dubte teòric sobre l'eficàcia d'altres sistemes alternatius decau forçosament en constatar el poc èxit assolit durant el període reformador que acabem de viure, durant el qual s'ha volgut utilitzar un camí diferent del de la Constitució. S'imposa doncs a tots que l'única solució és la Constitució...”. Un cert sil·logisme Sr. Palmitjavila —demana— que me l'haurà d'explicar. La segona pregunta que li faig a Vostè —manifesta— com a portaveu d'un grup de Consellers; això ja és més delicat perquè aquí hi ha una certa tècnica jurídica, unes expressions tècnico-jurídiques Sr. Palmitjavila que em causen certa sorpresa, perquè m'haurà d'explicar quin és el Dret Germànic consuetudinari i el Dret Romà escrit que, evidentment, això li demanaria que m'ho expliqués perquè em causa una mica d'estupor, i quan diu que per Andorra és, més avall, un sistema que tenim les nostres lleis escrites oblidant que una part molt important, com poden ésser els usos i costums, si bé no estan plasmats per escrit, si que tenen un pes definit i molt important, tant en el món jurisdiccional com en el món polític i en el món administratiu. Li agrairia que m'ho expliqués si us plau.

El M.I. Sr. Climent Palmitjavila respon que la Majoria creu fermament que cal encaminar-se vers l'elaboració d'una Constitució perquè, com ja s'ha dit, l'experiència d'aquests anys

ens demostra que el Procés de Reforma no condueix a les fites inicialment desitjades. La Constitució —diu— òbviament haurà d'ésser sotmesa al Poble Andorrà, però pel moment se n'ha formulat únicament la idea, que ha sorgit de la Majoria, però que hauria d'ésser assumida per la mateixa Cambra, i objecte d'un ampli consens de tots els presents. Finalment, indica que la Constitució és l'únic camí amb el que es pot tirar el país endavant.

El M.I. Sr. Francesc Grau indica que si bé l'any 1978 el Consell General féu una tasca molt meritòria, amb l'elaboració de la Memòria de la Reforma Institucional, el camí seguit des d'aleshores ha donat uns fruits irrisoris. Tanmateix, manifesta no voler menysprear la tasca realitzada en legislatures anteriors, però els resultats són els que són, i remarca que el mateix M.I. Sr. Albert Pintat, i altres Consellers Generals, n'han comentat els resultats. En la seva opinió Andorra es troba compresa en un procés d'obertura a Europa, que al marge dels eventuais avantatges que pugui portar, en deriva també certs inconvenients, com les crítiques a diversos aspectes del nostre sistema institucional, especialment a la posició que ocupen els Coprínceps.

Acte seguit, el M.I. Sr. Francesc Grau es refereix a les reunions mantingudes per una Comissió del Consell General i del Govern amb els Serveis dels Coprínceps a París i a la Vegueria Episcopal. En la primera —diu— no es va arribar a parlar de forma clara del mot “constitució”, però hi ha un fet posterior que assenyalava obertament la necessitat de procedir per aquesta via. En canvi —afegeix— en la segona si que va quedar ben clar el desig del Copríncep Episcopal d'endegar un procés constituent que acabés cristal·litzant en una constitució. Així mateix, exposa que els Serveis dels Coprínceps feren palès el seu desig que els contactes durant el procés constituent tinguessin el caràcter de tripartits, és a dir: actuar en termes d'igualtat al voltant d'una taula, sense imposicions de cap mena. També exposa que la posició francesa va clarificar-se en una reunió, el dia 10 de maig, a la seu del Consell d'Europa, en la qual els representants d'ambdós Coprínceps van manifestar-se de forma clara i evident respecte a la necessitat d'endegar un procés constituent. Finalment, manifesta que en la seva opinió aquest procés s'ha de guiar pel consens per tal que el país en sigui guanyador.

Per tal de complementar la intervenció anterior, el M.I. Sr. Ramon Canut exposa que en dues reunions de treball amb els Serveis dels Coprínceps i en la reunió prèvia al plenari del Consell d'Europa, del dia 11 de maig, que van mantenir els Delegats de quatre Comissions d'aquest organisme amb els representants dels Coprínceps i d'aquesta Cambra, els primers es van comprometre formalment a iniciar el procés d'elaboració d'una Constitució escrita, amb sessions de treball periòdiques de caràcter tripartit, per tal de definir el marc legal del país, on els Coprínceps quedessin configurats com els garants del text constitucional. Això —diu— no és més que una constatació de la voluntat de Reforma, moltes vegades frustrada, que el Poble a través del Consell General, i en diverses legislatures, ha intentat emprendre per diversos camins, per bé que aquest constitueix un camí nou. El M.I. Sr. Josep Cases —afegeix— ha fet referència a l'acord unànim de l'Assemblea del 20 de març de 1989, en el qual s'estableix que el Consell General referma la seva voluntat d'esgotar el procés de reforma institucional d'acord amb l'esperit i la lletra del Decret de 15 de gener de 1981, que és un text obsolet, tal com ha dit el M.I. Sr. Albert Pintat. Finalment, manifesta felicitar-se de l'opinió expressada per l'Oposició, tot fent palès que ens trobem en la bona via per arribar a un consens, que ja s'ha demanat en altres ocasions, per fer prova de la responsabilitat que tots desitgen assumir per endegar un procés constituent històric pel nostre país i per la llibertat dels seus homes.

El M.I. Sr. Miquel Aleix manifesta constatar que el debat segueix pel bon camí en comprovar que, tant des de la Majoria com des de l'Oposició, existeix el criteri de que s'ha d'arribar a una proposta que estableixi la necessitat de dotar Andorra d'una Constitució. En la seva opinió, els quinze anys de reforma, que han transcorregut des del seu inici, han demostrat la seva poca viabilitat, i és avui que ha arribat el moment òptim per a poder demanar que el Consell General i els Coprínceps seguïn en la mateixa taula per a negociar les parcel·les de poder que els ha de correspondre dins del marc constitucional, a avalar pel Poble Andorrà. Així mateix, considera que al final del debat s'hauria d'arribar a la formulació conjunta d'una proposta d'acord en aquest sentit.

El M.I. Sr. Josep Cases indica que quan es fa referència a l'esperit i a la lletra del Decret del 1981, en ressurt el sentiment de que aquest document no ha estat allò que el Poble esperava. En la seva opinió, quan s'intenta iniciar un procés de reforma amb els mots "Títol I: la sobirania correspon als Coprínceps", pocs avenços es poden esperar. Malgrat tot això, aquest Decret ha donat certs fruits: disposem d'un Govern; s'ha avançat en temes com les relacions entre Administració i Administrats per mitjà del Codi de l'Administració, i es disposa d'un document sobre delimitació de competències. Però vol remarcar que, en una gran part, es negociarà amb els mateixos que es va negociar l'any 1981.

El M.I. Sr. Albert Pintat manifesta desitjar fer uns comentaris a la presentació feta per la Majoria de la Constitució, com a únic camí viable. Es tracta dels següents:

1. S'ha posat constantment en evidència que Andorra és un Estat "Pre-Montesquieu"; personatge que va néixer fa més de tres-cents anys, i que allò que va dir es troba desfasat perquè, des de llavors el món ha canviat molt. Apart dels tres poders clàssics —diu— existeixen altres poders d'aquells que es podien imaginar fa tres-cents anys. Es tracta dels poders fàctics, i dels poders internacionals, que són cada dia més importants. I ara que ens trobem en la batalla europea —afegeix— comprovem que el Dret Comunitari s'està imposant a les legislacions nacionals, i Andorra, amb constitució escrita o verbal, s'haurà d'inclinar davant de moltes decisions que s'adoptaran des de Brussel·les, amb o sense Montesquieu.
2. En la constància en acta del M.I. Sr. Climent Palmitjavila es fa referència al Dret Romà i al Dret Germànic, però n'existeix un tercer: el Dret Anglosaxó, on, sense necessitat de tant gimnàs jurídic, es precisa que la pròpia societat a través dels seus usos i costums protegeix de forma millor les llibertats individuals. I, en aquest sentit, cal assenyalar que allí on millor s'han defensat els interessos de la persona, i on els ciutadans han estat sempre sobirans del seu destí, ha estat en els països de tradició anglosaxona. I és precisament això el que interessa instaurar al Principat, per tal que els andorrans siguin gent lliure, sobirana, independent i pròspera. Ni el Dret Romà, ni el Dret Germànic, tots dos Drets Continentals, poden prendre's com exemples, perquè la història demostra que poden portar a dictadures i a aberracions democràtiques.
3. El debat actual sobre la Reforma no ha de paralitzar l'acció política i governativa per fer front als problemes que té Andorra avui. No s'ha de caure en els mateixos comportaments que s'han produït amb anterioritat, i per desgràcia sembla que s'hagi fet, perquè el Govern ha caigut de ple en la trampa de presentar només la gran batalla de la Reforma, i aquesta cal recordar que porta mala sort, puix va produir una dimissió que ningú no va entendre però que fou un desprestigi per tots plegats, i avui es constata que els problemes són els mateixos. En definitiva, doncs, és necessari que

paral·lelament a l'energia que es pugui esmerçar en la Reforma, se'n dediqui una part a governar el país, ja que al cap i a la fi això és el que els electors esperen dels seus representants.

4. La Minoria vol insistir en que totes les activitats que s'han dut a terme a nivell de Consell d'Europa i a nivell de concertació amb els Serveis dels Coprínceps, no han estat portades amb la suficient elegància; entesa com el previ mandat que l'Assemblea havia de donar abans d'iniciar aquelles accions.

5. Davant de les expectatives que s'ofereixen actualment, tothom pot formular-se les preguntes següents: Les llibertats, econòmiques i fiscals, que gaudeix actualment Andorra estaran millor protegides quan s'aprovi la Constitució? Els nostres veïns consentiran que Andorra s'orienti cap un costat o cap a un altre? Hi ha l'evidència, que cal acceptar, de que Andorra s'ha de subordinar a la vigilància directa, indirecta, transformada pels Coprínceps, o pel que sigui, a una certa tutela dels veïns, puix si es vol ésser independents i lliures cal actuar amb molt tacte, perquè es podria acabar com Albània: independents però pobres.

6. Cal fer front a certs problemes concrets, entre els que cal destacar: La immigració i el control del dret essencial que és si el Consell General representa la voluntat del Poble per dirigir la vida econòmica i social d'Andorra.

Finalment, el M.I. Sr. Albert Pintat manifesta que aquestes observacions hauran d'ésser objecte de meditació, abans d'iniciar la tasca d'elaboració dels documents que facin falta.

El M.I. Sr. Enric Pujal indica que està d'acord amb les referències que els MM.II. Srs. Jordi Farràs i Miquel Aleix han fet respecte a la necessitat que la Cambra actuï amb valentia i que ja s'ha iniciat el bon camí, però considera que cal actuar amb cautela. De les intervencions anteriors, manifesta constatar que les opinions més esteses fan referència al caràcter obsolet de la Memòria del 1978 i, especialment, del Decret de Reforma Institucional del 1981. Tot i així, vol recordar que el Procés de Reforma s'inicià els anys 1975/76, que han transcorregut ja quinze anys, i es pregunta si la via constituent, que es vol emprendre ara i que personalment recolza, no significarà tornar a començar de nou i tornar a negociar tot allò que ha estat objecte de negociació fins al moment. Aquesta possibilitat —diu— em fa por; por de que no tinguem cap resultat efectiu fins d'aquí a uns anys. Aquest temor es basa en l'anàlisi que personalment ha realitzat de les converses mantingudes en els dos desplaçaments per una Comissió de Consellers Generals, que no havia estat expressament mandatada per l'Assemblea, i de membres del Govern, mitjançant la lectura del report i de l'acta que s'elaborà. Acte seguit, el M.I. Sr. Enric Pujal fa referència específica al contingut d'aquest darrer document, citant els mots del M.I. Sr. Miquel Aleix, del M.I. Sr. Cap de Govern i del M.I. Sr. Delegat Permanent Episcopal respecte a l'elaboració d'un text constitucional i al necessari reequilibri de la societat andorrana, destacant les paraules que el darrer va pronunciar sobre la consideració d'aquest segon element com a requisit previ, i a la impossibilitat que una reforma d'aquest tipus es faci per a una minoria. En la seva opinió, aquestes afirmacions són alarmants, i més quan la Proposta de Quota d'Immigració d'enguany preveu l'entrada al país de 9.000 o 11.000 persones, si s'arriben a acomplir íntegrament les previsions. El simple càlcul matemàtic —diu— porta a la consideració de que amb cinc anys es pot doblar la població de les Valls, per això es demana què cal fer perquè sigui una majoria la que participi amb el seu vot al procés constituent. En tot cas, considera que la situació mereix un estudi profund i seriós.

El M.I. Sr. Francesc Grau entén que si bé durant la legislatura passada es treballà en la Reforma els resultats aconseguits són molt minsos. Per això considera que la formulació de la via constituent requereix una revisió prèvia d'allò que s'ha fet, i la definició d'unes noves bases de negociació, especialment, l'establiment d'una Comissió Tripartida i la fixació del principi d'igualtat. Així mateix, estima que cal aprofitar l'oportunitat històrica que es presenta, puix en aquests moments existeix una conjuntura favorable per aquesta tasca, i iniciar el treball en els millors terminis, en base a un calendari d'actuacions. Tanmateix, es felicita que els MM.II. Srs. Albert Pintat i Enric Pujal considerin positives les gestions realitzades prop del Consell d'Europa, malgrat que la Minoria no fos invitada a formar part de la delegació que s'ocupà d'aquesta tasca, i no hagin manifestat com el M.I. Sr. Jordi Mas que aquesta iniciativa no ha aportat cap resultat. Finalment, valora el factor risc que envoltarà la negociació sobre l'elaboració d'una Constitució, tot indicant que cal ésser suficientment hàbils per tal que aquest procés doni els resultats desitjats.

En contesta a les intervencions dels MM.II. Srs. Josep Cases i Albert Pintat, el M.I. Sr. Jordi Farràs manifesta que, efectivament, en Montesquieu va néixer fa uns tres-cents anys, però també és cert que tots els països del nostre entorn disposen d'una Constitució escrita que contempla la divisió de poders i defineix l'Estat de Dret, amb l'excepció de la Gran Bretanya que disposa d'un sistema constitucional de base oral. L'únic país que n'està mancat és Andorra. Personalment, considera que tots els temes que han estat tractats demostren que tenim un bloqueig degut a la particularitat del sistema institucional andorrà, i si no es procedeix a la separació de poders i a la definició de l'Estat, les altres qüestions difícilment trobaran una solució, la qual cosa no vol dir que s'hagin de deixar pendents. Això no obstant, entén que el principal repte el constitueix l'elaboració d'una Constitució, que requerirà la col·laboració de tots: Consell General, Govern, altres estaments constituïts per persones electes i, fins hi tot, es pot pensar en un consens més ampli. En aquestes condicions —diu— serà possible d'assolir aquest objectiu. Tanmateix, estima que Andorra és un país com un altre, i que l'arribada del quart poder: premsa i mitjans audiovisuals, fa difícil que es pugui mantenir la situació andorrana en l'Europa d'avui. Finalment, manifesta celebrar que el Govern hagi adoptat una sèrie de disposicions concretes que permetran mobilitzar el Poble Andorrà, per sensibilitzar-lo sobre quins són els problemes que el Principat té plantejats pel dia de demà. A aquestes qüestions —indica— no podem tenir la pretensió d'aportar-hi una solució immediata i, en aquest sentit, cal respectar el treball parlamentari del Ple del Consell General i de les Comissions legislatives, però també cal ésser conscients que si prèviament no es soluciona el tema constitucional, difícilment es trobaran sortides a les qüestions que se'n deriven.

El M.I. Sr. Albert Pintat indica que al marge dels mitjans de comunicació, i dins del marc dels poders fàctics, n'hi trobem altres de molt importants, com són: Les associacions i, particularment, els sindicats, i les multinacionals.

Finalitzada aquesta intervenció, el M.I. Sr. Sub-Síndic General suspèn per uns instants la sessió. Són les sis i cinc minuts de la tarda.

A un quart i cinc de set de la tarda reprèn la sessió. Continua el torn d'intervencions anterior.

El M.I. Sr. Robert Cassany manifesta que ens trobem en el millor moment per endegar el procés d'elaboració d'una Constitució escrita, vist el fracàs parcial del Procés de Reforma Institucional i els canvis de la situació general. Aquesta constatació —significa— és igualment

vàlida pel Consell General i pels Coprínceps, però especialment per aquests, puix avui no es pot concebre altre poder que aquell que reposa en la voluntat popular. La possibilitat de redactar una Constitució —diu— pot permetre d'establir les bases de la repartició de poders entre totes les institucions del nostre país i, en especial, de donar a la institució dels Coprínceps una força i una legitimitat a través dels mecanismes del referèndum.

El M.I. Sr. Joan Martínez Benazet palesa la seva sorpresa per les xifres d'onze mil autoritzacions, avançades pel M.I. Sr. Enric Pujal, respecte a la Proposta de Quota d'Immigració, quan remarca que és membre de la Comissió legislativa de Sanitat i Benestar Social, i ha de saber que les xifres no són realment aquestes. A tal efecte, opina que aquesta actuació constitueix plenament un acte de demagògia, i demana que si es desitja facilitar a l'Assemblea informació sobre el particular, s'aportin les xifres reals. Finalment, manifesta que la Proposta de Quota d'Immigració serà sotmesa al Ple properament, i que aquesta intenta establir un nou sistema per regular la Quota d'Immigració que permet la fixació d'un nombre d'autoritzacions teòric, que no és assolit a nivell pràctic.

El M.I. Sr. Enric Pujal contesta a la intervenció precedent, indicant que no ha fet referència a la Quota d'Immigració per plantejar un debat, ja que el document es troba en estudi a la Comissió legislativa de Sanitat i Benestar Social. Però exposa que tots han pogut veure les xifres, que han sortit publicades als mitjans de comunicació, i es parla de 9.500 a 11.000 persones. La seva intervenció considera, doncs, que no és exagerada, i més quan ha precisat que es tracta d'un nombre màxim que pot quedar minorat en la realitat.

El M.I. Sr. Joan Martínez replica, i diu que el M.I. Sr. Enric Pujal com a membre de la Comissió legislativa disposa d'unes informacions més precises per tenir que fer referència a la premsa.

Per tal d'intentar resumir el debat que s'ha portat a terme fins al moment, el M.I. Sr. Roc Rossell manifesta voler donar lectura a la proposta que formula el Grup d'Oposició, en tant que cloenda i línies a seguir en el procés previ al constituent i en aquest mateix. La proposta és la següent:

“Es formulen amb caràcter prioritari, previ al procés constituent, sense perjudici que, en el seu moment, es reguli la forma d'exercici dels altres drets de la persona, segons la Declaració Universal dels Drets de l'Home del 10 de desembre de 1948, i d'acord amb la Llei sobre els Drets de la Persona de 29 de març de 1989.

“1. NACIONALITAT. Reformar immediatament el vigent Codi de la Nacionalitat, en base, entre altres aspectes concrets als principis següents:

“1.1. Eliminar el concepte de “Nats a Andorra”, atorgant la nacionalitat andorrana als nascuts al país, que hi visquin a la majoria d'edat.

“1.2. Prohibir la doble nacionalitat que existeix de fet d'ençà 1985. Per a fer efectiva aquesta mesura, és precís atorgar convenis amb els països concernits.

“1.3. Donar la possibilitat d'adquirir la nacionalitat andorrana, discrecionalment i a criteri de la Comissió de Nacionalitat, segons noves normes més clares i justes per a apreciar la integració dels residents que tinguin 30 anys de residència continuada al país.

“2. SISTEMA ELECTORAL. Promulgació d'una Llei Electoral que garanteixi la plena representativitat del Consell General. Quan fem aquesta proposta —diu— no és que

dubtem de la representativitat que té el Consell General, però com molt bé s'ha dit abans, certes instàncies superiors a nosaltres, posen en dubte la representativitat del Consell General, i llavors nosaltres voldríem jugar clar en aquest tema, perquè no se'ns ttxés una vegada feta la Constitució de qui la de votar.

“3. IMMIGRACIÓ. Promulgació de la Llei d'Immigració i d'Estrangeria per part del Consell General, establint definitivament els drets i els deures dels immigrants, preservant els drets adquirits dels residents.

“4. DRETS D'ASSOCIACIÓ. Mantenint la posició del Consell General adoptada el 5 de juliol de 1988, ratificant-la, i prendre el compromís formal de que el Consell General promulgui la legislació necessària al respecte, posteriorment desenvolupada reglamentàriament pel Govern.

“Aquesta legislació, haurà d'establir les formes d'exercici a Andorra del dret d'associació, d'acord amb la Llei del 29 de març de 1989. Es proposa donar-se un termini màxim que finalitzés per tot el dia 31 de desembre vinent.

“PROCÉS CONSTITUENT.

“1. Crear una Comissió legislativa específica, restringida si cal, per fer-la més operativa, sota la Presidència de Sindicatura, amb plenes facultats operatives, per a què, en un termini de sis mesos, proposi al Consell General un text Constitucional.

“2. Les bases del treball de la Comissió, salvaguardaran principis sempre acceptats pel Consell General, segons el document aprovat per unanimitat pel Consell General el 2 d'octubre de 1987.

“3. Sotmetre el text Constitucional a Referèndum popular.”

El M.I. Sr. Cap de Govern manifesta que el Govern entén que s'estan discutint temes de política general que, segons la Llei, corresponia plantejar-los a l'Executiu en una Sessió del Consell General que ha estat convocada a tal efecte, però que no s'ha pogut celebrar. Evidentment —diu— el Consell General pot deliberar sobre el que vulgui i quan vulgui. Però per al·lusions desitja contestar al M.I. Sr. Albert Pintat, exposant que l'Executiu és una institució com una altra, amb els seus problemes i potser febleses, però pensa assumir les seves responsabilitats, i això li permet que no sols es cregui en l'obligació de fer les formulacions que consideri oportunes, que eventualment l'Assemblea o el Poble haurà de votar, sinó que inclús entén que té la responsabilitat d'intentar ajudar a trobar solucions en el greu problema institucional que pateix el país des de fa anys.

El M.I. Sr. Joan Jordi desitja saber quina idea té la Majoria respecte a la composició de la Comissió Tripartida. Per això, es refereix a la composició de la Comissió Negociadora de la C.E.E., que va estar formada per un representant de cada Copríncep i per dos delegats del Consell General, i demana que aquesta fórmula sigui mantinguda.

El M.I. Sr. Miquel Aleix formula, en nom de la Majoria, la Proposta d'Acord següent:

“El M.I. Consell General de les Valls és representant directe i genuí de la població de les Valls d'Andorra.

“Constatant que l'evolució sociològica d'Andorra, el progrés que el país ha experimentat, el canvi de l'entorn internacional, i la voluntat de progrés de tots els homes i dones

de la terra andorrana, fan inajornable l'adequació total i definitiva de l'Estat Andorrà al món modern.

“Constatant que l'actual procés de Reforma per la seva concepció, el seu funcionament i parcialitat, i per l'experiència pràctica s'ha revelat inadequat i insuficient per donar resposta a les necessitats institucionals i ha acaparat per massa temps gran part de les voluntats i esforços que havien estat més ben esmerçats en altres camps de la cosa pública.

“Recollint els anhels de la població de traduir aquesta adequació en una constitució moderna i democràtica que de manera definitiva, total i global, defineixi l'abast, l'estructura i l'organització de la totalitat dels poders de l'Estat; fixi els mecanismes adequats per assegurar l'imperi del dret i la justícia i el respecte als drets de l'home; i propiciï la col.laboració d'Andorra amb la resta de les nacions.

“Celebrant la coincidència de voluntats dels dos Coprínceps sobre la necessitat i oportunitat de la Constitució escrita.

“Acceptant i fent seva la darrera declaració d'orientació política del Govern en les qüestions institucionals.

“Conscient que l'afirmació de la sobirania popular d'Andorra a través de la Constitució afermarà la personalitat de l'Estat Andorrà en dret internacional.

“Convençut que la fixació d'un sistema de normes jurídiques que regulin els aspectes fonamentals de la vida de la nació andorrana, assegurarà el progrés de l'Estat de Dret.

“Decideix proposar als Coprínceps adreçant-los-hi una comunicació d'encetar de forma tripartida i amb caràcter immediat el procés de definició i redacció de la Constitució escrita de l'Estat Andorrà, que es sotmetrà a l'aprovació del conjunt de ciutadans de l'Estat a través del sufragi popular, i de sobreseure els actuals procediments de reformes parcials.”

El M.I. Sr. Miquel Aleix, complementa la seva intervenció, tot indicant que per portar a terme allò que s'explicita en la proposta, un Conseller General donarà lectura a l'esborrany de lletra que podria ésser adreçada als Coprínceps, amb la finalitat d'endegar el procés que hauria de permetre l'elaboració del text Constitucional.

El M.I. Sr. Jordi Farràs manifesta celebrar que existeixi una convergència de criteris entre Majoria i Oposició sobre la qüestió del procés constituent. I respecte a la pregunta formulada pel M.I. Sr. Joan Jordi, contesta que les relacions amb els Coprínceps les mena la Comissió Permanent del Consell General, on hi són representats tant el Grup Majoritari com el d'Oposició, per això considera que caldria actuar dins d'aquest marc. Finalment, suggereix que independentment de les propostes que es puguin presentar, es realitzi un treball parlamentari previ per analitzar el seu abast.

El M.I. Sr. Francesc Grau presenta, en nom de la Majoria, la Proposta d'Acord següent:

“Encomanar al Govern que mantingui una acció política adreçada a:

“1. Continuar l'acció exterior de defensa de la personalitat internacional d'Andorra.

“2. Procedir, per tot l'any 1990, als estudis econòmics sectorials necessaris per a fer avançar la vertebració d'una nova legislació d'immigració que, tot i fent possible el

creixement econòmic, tingui especial cura de la defensa de la identitat nacional andorrana.

“3. Aconseguir, en concertació amb els Hbles. Comuns i el M.I. Consell General, l'enllestiment de la delimitació de competències entre les institucions sorgides del sufragi popular, en la perspectiva constitucional.”

El M.I. Sr. Joan Naudi dóna lectura al Projecte de lletra a trametre a SS.EE. els Coprínceps. Aquest document és del tenor literal següent:

“Mgr. Joan Martí i Alanís

“Bisbe d'Urgell

“Excm. Sr. François Mitterrand

“President de la República Francesa

“Excel·lentíssim Senyor:

“El Poble Andorrà expressant els seus anhels i necessitats a través dels seus representants elegits que componen el Consell General de les Valls, ha decidit dotar-se d'una Constitució escrita que plasmi una nova estructuració dels poders i la definitiva organització de la societat política de l'Estat d'Andorra.

“Coincidint aquesta decisió amb les disposicions favorables manifestades per ambdós Coprínceps, ha arribat el moment inajornable perquè el país es doni el sol instrument vertebrador de la societat andorrana que pot assegurar la perennitat de país com a nació i estat.

“La Cambra que ha vingut enregistrant les reformes parcials atorgades fins ara, creu amb ple acord del Govern, que és l'hora d'un canvi qualitatiu i constata la necessitat d'establir, junt amb els Coprínceps, el Projecte de Constitució a sotmetre al Poble sobirà.

“El Consell General fent part a ambdós Coprínceps de tal decisió es proposa d'iniciar d'immediat, i de forma tripartida, l'elaboració de la Constitució per a la subsegüent submissió al sufragi universal.

“El procés constituent, tot i substituïnt els processos reformadors en curs que s'han revelat lents, difícils i poc adequats a la consecució dels objectius perseguits, ha de desembocar en una Constitució que contempli la totalitat dels poders i que no es limiti a la recapitulació descriptiva del que som i del que hem obtingut, sinó del que el Poble Andorrà aspira a ésser.

“Una Constitució exhaustiva, moderna, democràtica, fruit d'una redefinició de la totalitat dels poders i dels mecanismes polítics és per al Consell General l'única garantia de viabilitat de la societat andorrana i l'assegurança del progrés del país i de cada ciutadà.

“La urgència de la tasca està a la mesura del camí a recórrer per fer passar les institucions de l'edat premoderna a l'actual, dotant la societat de ciutadans lliures, iguals i fraternals, dels instruments democràtics que assegurin l'imperi del dret i de la justícia i permetin la col·laboració amb els demés Estats del món per a promoure la pau i les relacions internacionals.”

El M.I. Sr. Sub-Síndic General sotmet a la consideració de l'Assemblea la possibilitat de suspendre per uns moments la sessió, per tal que els MM.II. Srs. Consellers Generals puguin examinar amb cura les proposicions.

El M.I. Sr. Albert Pintat manifesta que voldria donar contesta, en nom d'un grup de Consellers Generals, a un comunicat de premsa publicat per l'agrupació Entesa i Progrés. I pregunta al M.I. Sr. Sub-Síndic General si considera preferible que aquesta declaració es formuli immediatament o al final de la sessió.

El M.I. Sr. Sub-Síndic s'inclina per aquesta segona possibilitat, observant que seria preferible que aquesta intervenció tingués lloc al final.

Els MM.II. Srs. Miquel Aleix i Jordi Farràs expressen la seva adhesió a l'oferiment formulat pel M.I. Sr. Sub-Síndic General anteriorment, i afegeixen que la suspensió pot permetre el consens entre els grups Majoritari i d'Oposició.

Acte seguit, el M.I. Sr. Sub-Síndic General suspèn la sessió. Són tres quarts de set del vespre.

La sessió reprèn a dos quarts i cinc de nou, amb la lectura que el Sr. Secretari General dóna a dues Propostes d'Acord que han estat objecte de consens entre la Majoria i l'Oposició. La primera d'aquestes proposicions és del tenor següent:

“Constatant que l'evolució sociològica d'Andorra, el progrés que el país ha experimentat en aquests darrers decennis, el canvi de l'entorn internacional i la voluntat de progrés de tots els homes i dones de la Terra Andorrana, fan inajornable l'adequació total i definitiva de l'Estat Andorrà al món modern.

“Recollint els anhels de la població de traduir aquesta adequació en una Constitució moderna i democràtica que, de manera definitiva, total i global, defineixi l'abast, l'estructura, i l'organització de la totalitat dels poders de l'Estat; fixi els mecanismes adequats per assegurar l'imperi del dret i de la justícia, i el respecte dels drets de l'home, i propiciï la col·laboració d'Andorra amb la resta de les nacions.

“Celebrant la coincidència de voluntats dels dos Coprínceps sobre la necessitat i oportunitat de la Constitució escrita.

“Conscients que l'afirmació de la sobirania popular d'Andorra a través de la Constitució afermarà la personalitat de l'Estat Andorrà en dret Internacional.

“Convençuts que la fixació d'un sistema de normes jurídiques que regulin els aspectes fonamentals de la vida de la nació andorrana, assegurarà el progrés de l'Estat de Dret.

“El Consell General de les Valls, en tant que representant directe i genuí de la població del Principat d'Andorra, ha adoptat, en la seva sessió de data d'avui, els acords següents:

“1. Crear, d'acord amb allò que estableixen els articles 33 i 34 del Reglament del Consell General, una Comissió de tipus especial, presidida per la Sindicatura, destinada a assumir la iniciativa del procés constituent, mitjançant l'elaboració d'una Proposta de Constitució escrita que serà concertada amb els Coprínceps en el marc d'una Comissió Tripartida.

“2. Així mateix, atorgar a la referida Comissió Especial plena operativitat per a efectuar un seguiment del procés de definició i examen de la Constitució.

“3. Sol·licitar als Coprínceps l’obertura de negociacions, dins del marc d’una Comissió Tripartida, de caràcter paritari, formada per representants dels Coprínceps i del Consell General, en el si de la qual s’efectuaria l’examen, discussió i definició del text constitucional, el qual serà sotmès a la consideració de la M.I. Assemblea i a l’aprovació directa del Poble Andorrà a través de referèndum.”

Sotmesa als assistents, el M.I. Sr. Sub-Síndic General declara la proposta **aprovada per unanimitat**.

Immediatament, es dóna lectura a la segona de les Propostes d’Acord presentades, que literalment diu:

“El Consell General ha adoptat, en la sessió de data d’avui, els acords següents:

“1. S’encomana a la Comissió Permanent del M.I. Consell General l’estudi de les restants Propostes d’Acord que han estat sotmeses al Ple en la present sessió.

“2. Es faculta la Comissió Permanent per redactar la lletra que haurà d’ésser tramesa a SS.EE. els Coprínceps, per tal de donar obertura al procés constituent definit en la proposta d’acord precedent.

“3. La Comissió Permanent del M.I. Consell General haurà d’eleva al Ple els textos derivats de l’aplicació i execució de les propostes precedents.”

El M.I. Sr. Sub-Síndic General sotmet a la Cambra aquesta segona Proposta d’Acord, i la declara igualment **aprovada per unanimitat**.

Finalment intervé, com previst, el M.I. Sr. Albert Pintat, que manifesta no considerar encertat de donar resposta a les injúries formulades per un escrit de l’agrupació Entesa i Progrés, en atenció a la concertació que ha estat assolida entre la Majoria i l’Oposició, i atès que el M.I. Sr. Jordi Farràs, cap de llista del referit grup, li ha anticipat personalment les seves excuses.

No hi ha més intervencions, i el M.I. Sr. Sub-Síndic General aixeca la sessió, de la què se n’ha formalitzat la present acta als efectes pertinents. Són tres quarts de nou de la nit.

P.O. del M.I. Consell General
El Secretari General en funcions

V. i P.
El Sub-Síndic General